

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ถึงลักษณะของคำมั่น การก่อให้เกิดคำมั่น ผลบังคับและการสิ้นสุดของคำมั่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ได้ความดังนี้

1. คำว่า "คำมั่น" (Promise) ตามกฎหมายไทยมีความหมายที่ต่างไปจากคำว่า "Promise" ในระบบกฎหมาย Common Law กล่าวคือ คำว่า "Promise" นี้ในกฎหมาย Common Law มีความหมายแต่เพียงว่า เป็นการให้คำสัญญาอย่างหนึ่งเท่านั้น ดังที่ John D. Calamari และ Joseph M. Perillo ได้กล่าวว่า "คำเสนอคือ การให้คำสัญญาว่าจะกระทำการใดหรืองดเว้นกระทำการใดในอนาคต คำเสนอก่อให้เกิดอำนาจทำคำสนองโดยผู้สนองทำการสนองตอบคำเสนอนั้น ทำให้เปลี่ยนสภาพจากคำสัญญาของผู้เสนอเป็นข้อผูกมัดทางสัญญา" แต่ถ้ามองคำสัญญา (Promise) นั้นได้ถูกกำหนดโดยผู้เสนอ (offeror) ให้ต้องมี การสนองรับด้วยการกระทำ (offer calling for an act) ทันทีที่ผู้รับคำเสนอเริ่มลงมือกระทำการแต่เพียงบางส่วน คำเสนอนี้จะกลายเป็นคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ทันที (Irrevocable offer) ภาระหน้าที่ของผู้เสนอย่อมเกิดขึ้นในรูปแบบของสัญญาที่เรียกว่า สัญญาฝ่ายเดียว (Unilateral Contract)

2. คำมั่นตามกฎหมายไทยมีรากฐานมาจากหลักกฎหมายเรื่องสัญญาฝ่ายเดียว (Unilateral Contract) ซึ่งหมายความถึงการที่บุคคลฝ่ายหนึ่งผูกพันตนแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะกระทำการอย่างใด ๆ โดยที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีภาระหน้าที่ต้องผูกพันด้วยแต่อย่างใด

3. คำมั่นความกฎหมายไทยเป็นการแสดงเจตนาที่มุ่งประสงค์ออกการทำสัญญา หลักเกณฑ์ในเรื่องการแสดงเจตนาย่อมนำมาใช้กับคำมั่นด้วย

คำมั่นต้องมีความชัดเจนแน่นอน ถึงขั้นเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรมตามมาตรา 112 มิใช่เป็นแต่เพียงคำบอกกล่าวแสดงความตั้งใจ คำปรารภหรือการแสดงอัยยาศัยไมตรีทางสังคมเท่านั้น

4. คำมั่นบางกรณีมีลักษณะทำนองเดียวกับคำเสนอ ได้แก่คำมั่น โฆษณาจะให้รางวัลตามมาตรา 362 และคำมั่นบางกรณีมีลักษณะเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง เช่น คำมั่นจะซื้อจะขายเนื่องจากการก่อให้เกิดความผูกพันฐานคำมั่นในกรณีนี้จะต้องมีการตกลงรับรูจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง หากคำมั่นที่ได้ให้ไว้ไม่มีการตกลงรับรูจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งคำมั่นนั้นย่อมมีผลเป็นเพียงคำเสนอธรรมดา

5. การพิจารณาถึงความรับผิดชอบของผู้ทำคำมั่นในกรณีที่มีการผิดคำมั่นเมื่อมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายรับรองผลแห่งการที่ผู้ทำคำมั่นผิดคำมั่นที่ตนได้ให้ไว้อย่างชัดเจน ผู้รับคำมั่นจะมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้อย่างไรบ้างจึงทำให้เกิดข้อพิจารณาว่า คำมั่นก่อให้เกิดหนี้หรือไม่ซึ่งนักกฎหมายไทยมีแนวความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกเป็น 2 ฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าคำมั่นก่อให้เกิดหนี้เพราะมีกฎหมายบัญญัติให้มิตินิติสัมพันธ์จากเจตนาที่แสดงออกในทางก่อหนี้ และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าคำมั่นไม่ก่อให้เกิดหนี้เพราะถ้ากล่าวว่ามี "หนี้" ก็หมายความว่าต้องมีเจ้าหนี้ ลูกหนี้ จะมีแต่ลูกหนี้อยู่โดยที่เจ้าหนี้ทุกคนเดียวหาความหมายจริงจังอะไรไม่ได้จากการวิเคราะห์บทบัญญัติแห่งกฎหมายและแนวความคิดของนักกฎหมายไทยประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า คำมั่นก่อให้เกิดหนี้เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มิตินิติสัมพันธ์จากเจตนาที่แสดงออกในทางก่อหนี้ เช่น คำมั่นโฆษณาจะให้รางวัลตามมาตรา 362-365 ผู้ออกประกาศโฆษณาให้คำมั่นว่าจะให้รางวัลแก่ผู้กระทำการใดจำต้องผูกพันให้รางวัลแก่ผู้ที่เขากระทำการสำเร็จ แม้เขาจะมีได้เห็นแก่รางวัล

สำหรับคำมั่นจะซื้อจะขายซึ่งมีแนวความคิดที่ว่าคำมั่นจะซื้อจะขายมีลักษณะเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ดังนั้นคำมั่นจะซื้อจะขายย่อมก่อให้เกิดหนี้ได้ และความผูกพันระหว่างผู้ให้คำมั่นและผู้รับคำมั่นย่อมบังคับตามบททั่วไปในเรื่องผลแห่งหนี้

6. ลักษณะเฉพาะของคำมั่นตามกฎหมายไทยที่ต่างออกไปจากคำ
เสนอมีดังนี้

1. คำมั่นบางชนิดกฎหมายกำหนดให้ต้องมีแบบ ได้แก่ คำมั่น
จะให้ ตามมาตรา 526

2. ผลของคำมั่นบางชนิดซึ่งมิได้กำหนดระยะเวลาให้สนองรับ
ความผูกพันจะยังคงมีอยู่แก่ผู้ทำคำมั่นตราบเท่าที่ผู้ทำคำมั่นจะได้ปฏิบัติตามพันธสัญญา
แห่งกฎหมายนั้นเสียก่อน ได้แก่

1) คำมั่นโฆษณาจะให้รางวัล ตามมาตรา 362 ผู้ทำ
คำมั่นจะผูกพันอยู่กับคำมั่นตราบจนกระทั่งผู้ทำคำมั่นจะไถ่ถอนคำมั่นโดยวิธีเดียว
กับที่โฆษณา

2) คำมั่นจะซื้อหรือจะขาย ตามมาตรา 454 มีลักษณะ
เป็นสัญญาฝ่ายเดียว (Unilateral) คือ มีบุคคลฝ่ายเดียวให้คำมั่นต่ออีกบุคคล
หนึ่งว่าจะซื้อหรือขายทรัพย์สินโดยอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่มี ความผูกพันแต่อย่างใด แต่ผูก
พันผู้ให้คำมั่นฝ่ายเดียว ผู้รับคำมั่นจะตกลงทำการซื้อขายหรือไม่ก็ได้แต่ผู้ให้คำมั่น
จะปฏิเสธไม่ได้ คำมั่นในกรณีนี้จึงต่างไปจากคำเสนอ ผู้ทำคำมั่นจะผูกพันอยู่
กับคำมั่นตราบจนกระทั่งผู้ทำคำมั่นจะได้ออกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งให้ตอบ
มาเป็นแน่นอนว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไปหรือไม่ ซึ่งตามพันธสัญญา
เองได้เคยมีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ว่า คำมั่นจะซื้อหรือจะขาย ตามมาตรา 454
นี้มีพันธสัญญาว่าถึงการสิ้นสุดไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือ ในกรณีที่คำมั่นมิได้กำหนด
ระยะเวลาให้ตอบรับ การที่จะทำให้คำมั่นสิ้นสุดได้จะต้องทำคำออกกล่าวไปยัง
คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ในเมื่อผู้ทำคำมั่นมิได้ปฏิบัติตามพันธสัญญาในมาตรา 454 นี้
คำมั่นจึงยอมผูกพันผู้ทำคำมั่นต่อไป แม้ว่าจะเป็นเวลากว่า 10 ปี ซึ่งเป็น
กำหนดของอายุความทั่วไป ตามมาตรา 164 ก็ตาม

3. คำมั่นไม่มีบทบัญญัติสำหรับกรณีที่มีการสนองรับ โดยมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อแก้ไข หรือมีข้อจำกัดดังเช่นคำเสนอ ดังนั้น การสนองรับคำมั่น โดยมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อแก้ไข หรือมีข้อจำกัดต่อคำมั่นบางชนิดไม่ทำให้คำมั่นสิ้นสุดไป เพราะการสิ้นสุดต้องกระทำด้วยวิธีบอกกล่าว คำมั่นชนิดนี้ได้แก่ คำมั่นจะซื้อหรือจะขายที่มีได้มีการกำหนดเวลา ดังนั้นเมื่อคำมั่นไม่สิ้นสุด หากผู้สนองรับคำมั่นเกิดเปลี่ยนใจ จะสนองรับตามคำมั่นเดิมย่อมกระทำได้ และยอมก่อให้เกิดความผูกพันทางสัญญา ส่วนคำมั่นในกรณีอื่นเช่นคำมั่นจะให้เช่ามีคำพิพากษาฎีกาที่ 1213/2513 (ประชุมใหญ่) ซึ่งพอจะเทียบเคียงกับกรณีนี้ได้และถ้าถือตามคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว คำมั่นนั้นย่อมสิ้นสุดลง

ขอเสนอแนะจากการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้กร่างกฎหมายควรวางบทบัญญัติกรณีของการก่อให้เกิดความผูกพันฐานคำมั่นไว้ให้ชัดเจน เพื่อจะได้ไม่เป็นปัญหาในการตีความต่อไป

2. วางบทบัญญัติรับรองผลแห่งนี้ กรณีมีการผิดคำมั่นว่าจะเรียกค่าเสียหายได้ในลักษณะใด

3. เคยมีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยถึงความผูกพันของคำมั่นจะซื้อจะขายไว้ว่า คำมั่นซื้อขายซึ่งไม่มีกำหนดเวลา ถ้าผู้ให้คำมั่นมิได้บอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งตอบตกลงให้เสร็จไป คำมั่นนั้นก็ผูกพันอยู่ตลอดไป แม้จะเกิน 10 ปีแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งก็ยังตอบตกลงให้ทำการซื้อขายได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1004/2485)

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นเช่นเดียวกับคำพิพากษาฎีกาที่ว่าคำมั่นซื้อขายซึ่งไม่มีกำหนดเวลา ถ้าผู้ให้คำมั่นมิได้บอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งตอบตกลงให้เสร็จไป คำมั่นนั้นก็ผูกพันอยู่ตลอดไป อย่างไรก็ตาม ความที่ศาลฎีกากล่าวว่า "คำมั่นนั้นก็ผูกพันอยู่ตลอดไป แม้จะเกิน 10 ปี อีกฝ่ายหนึ่ง

ก็ยังทบทองให้ทำการซื้อขายได้" ผู้เขียนเห็นว่า กำหนดอายุความกับระยะเวลาความผูกพันของคำมั่นเป็นคนละกรณีกัน จึงไม่อาจนำมาเทียบเคียงกันได้ แต่เนื่องจากผลการวิจัยผู้เขียนเห็นว่าคำมั่นจะซื้อจะขายก่อให้เกิดหนี้ได้ ดังนั้นแม้คำมั่นจะมีผลผูกพันอยู่ตลอดไป คำมั่นดังกล่าวก็ควรจะอยู่ในบังคับของบทบัญญัติเรื่องอายุความด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย